

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně senátu Daniely Zemanové, soudce Zdeňka Kühna a soudkyně Michaely Bejčkové v právní věci žalobkyně: **A. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 2. 2016, čj. 5454/16/5100-41452-706053, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci, ze dne 24. 10. 2016, čj. 59 Af 22/2016-37,

t a k t o :

- I.** Žalobkyni **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- II.** Kasační stížnost **se zamítá**.
- III.** Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Stručné vymezení věci

[1] Žalobkyně se žalobou před krajským soudem domáhala zrušení nebo vyslovení nicotnosti rozhodnutí žalovaného uvedeného v záhlaví, kterým žalovaný zamítl její odvolání a potvrdil rozhodnutí Finančního úřadu pro Liberecký kraj, Územní pracoviště v Jilemnici, ze dne 26. 8. 2015.

[2] Vzhledem k tomu, že žalobkyně neuhradila soudní poplatek za žalobu, vyzval ji krajský soud usnesením ze dne 10. 6. 2016 k jeho zaplacení. Žalobkyně na tuto výzvu reagovala žádostí o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů.

[3] Krajský soud poté pro účely rozhodnutí o žádosti zaslal žalobkyni k vyplnění formulář *Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech* spolu s výzvou k uvedení důvodů, na základě kterých se žalobkyně domnívá, že je nezbytně třeba jí v řízení o žalobě ustanovit zástupce z řad advokátů. Následně dne 17. 10. 2016 soud obdržel faxové podání, v němž žalobkyně sdělila, že vyplněný formulář, včetně příloh, a důvody pro ustanovení zástupce zaslala soudu poštou. Vzhledem k tomu, že tyto písemnosti nebyly krajskému soudu nikdy doručeny, rozhodl krajský soud usnesením označeným v záhlaví o žádosti žalobkyně tak, že jí neustanovil zástupce pro řízení o žalobě a ani jí nepřiznal osvobození od soudních poplatků.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[4] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) napadla usnesení krajského soudu včasnou kasační stížností, jejíž součástí byla také žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce a návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

[5] Stěžovatelka namítá, že napadené usnesení jí nebylo řádně doručeno, neboť pošta na zasilce neuvedla žádné údaje, zejména údaj o datu vložení zásilky do domovní schránky; stěžovatelka se nicméně domnívá, že se tak stalo dne 26. 10. 2016. Krajský soud rozhodoval na základě domněnek a v odůvodnění napadeného usnesení hrubě a účelově zkreslil a vykonstruoval rozhodný skutkový i právní stav, ke kterému se stěžovatelka nemohla vyjádřit. Tím porušil její základní práva garantovaná zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „Ústava“). Nesprávným postupem soudu došlo také k porušení čl. 90 Ústavy, § 6 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, a § 64 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen s. ř. s.). Stěžovatelka proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[6] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[7] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil splnění podmínek řízení pro projednání kasační stížnosti (§ 102 a § 106 odst. 2 s. ř. s.). Nepožadoval přitom zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, jelikož povinnost zaplatit tento poplatek má stěžovatel jen tehdy, směřuje-li jeho kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností (viz usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014-19, bod 27). To však není případ stěžovatelky, neboť kasační stížností napadá procesní usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků a neustanovení zástupce pro řízení o žalobě.

[8] Stěžovatelka v kasační stížnosti vznesla návrh na ustanovení zástupce. Obecně platí, že zastoupení advokátem je podmínkou řízení o kasační stížnosti (§ 105 odst. 2 s. ř. s.), a proto se při ustanovování zástupce zvláště nezkoumá, zda je zastoupení nezbytné k ochraně práv stěžovatele. V nyní posuzované věci, kdy je napadáno usnesení, jímž krajský soud neosvobodil stěžovatelku od soudních poplatků a neustanovil jí zástupce, se však povinnost být zastoupen advokátem nevyžaduje (§ 105 odst. 2 s. ř. s. věty před středníkem, k tomu blíže viz rozsudek NSS ze dne 24.10.2007, čj. 1 Afs 65/2007-37, usnesení rozšířeného senátu NSS čj. 1 As 196/2014-19, bod 29).

[9] Nejvyšší správní soud však musel i přes výše uvedené závěry rozšířeného senátu posoudit, zda stěžovatelka k ochraně svých práv zástupce nezbytně potřebuje (§ 35

pokračování

odst. 8 s. ř. s.). Po předběžném zhodnocení obsahu kasační stížnosti zjistil, že podání splňuje požadované základní náležitosti a z jeho obsahu je rovněž zřejmé, proč stěžovatelka považuje napadené usnesení krajského soudu za nezákonné. Z těchto důvodů NSS dospěl k závěru, že v projednávané věci není dána nezbytná potřeba ochrany práv stěžovatelky. Protože podmínka nutná pro ustanovení zástupce z řad advokátů není splněna, rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že zástupce pro řízení o kasační stížnosti stěžovatelce neustanovil.

[10] S ohledem na závěry ve shora citovaného usnesení rozšířeného senátu není v případě stěžovatelky nutné na zastoupení advokátem trvat. Nejvyšší správní soud se proto mohl dále věnovat věcnému přezkumu napadeného usnesení v rozsahu námitek uplatněných stěžovatelkou; neshledal přitom vady, kterými by se musel zabývat i bez návrhu (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[11] Kasační stížnost směřovala proti usnesení, kterým krajský soud nepřiznal stěžovatelce osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. (výrok I.) a zamítl její návrh na ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. (výrok II.).

[12] Podle § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.* Osvobození od soudních poplatků představuje výjimku z pravidla, že žaloba proti rozhodnutí správního orgánu je na základě zákona zpoplatněna. Účelem je zejména ochrana účastníka řízení nacházejícího se v tíživé finanční situaci před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích (srov. rozsudek NSS ze dne 6. 6. 2012, čj. 2 Ans 6/2012-12).

[13] Účastník řízení, který chce být z důvodu své nemajetnosti osvobozen od soudních poplatků, musí soud o osvobození sám aktivně požádat a svá tvrzení doložit – nese důkazní břemeno. Aby soud tuto povinnost žadatelům o osvobození od soudních poplatků alespoň částečně ulehčil, zpravidla jim poskytne k vyplnění formulář, který obsahuje určité typové okruhy otázek pro dostatečné zjištění finanční a sociální situace žadatele. Nejvyšší správní soud ověřil ze spisu krajského soudu, že se tak stalo i v případě stěžovatelky, která soudu k jeho výzvě sdělila, že vyplněný formulář včetně dalších písemností zašle prostřednictvím pošty (č. 1. 36 spisu krajského soudu). Tyto ani jiné písemnosti však krajskému soudu nikdy nedoručila.

[14] V kasační stížnosti stěžovatelka tvrdí, že její osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce je objektivně důvodné, řádně a včas soudu prokázané a doložené rozhodnými údaji, toto tvrzení však ničím podložila. Neuvádí žádné konkrétní okolnosti, na jejichž základě by bylo možné zpochybnit závěry krajského soudu nebo je jakkoliv vyvrátit (např. potvrzením o odeslání písemností ve formě podacího lístku). V takovém případě Nejvyšší správní soud hodnotí tvrzení stěžovatelky jako nevěrohodné a účelové.

[15] Krajský soud neměl při posuzování žádostí stěžovatelky k dispozici žádné relevantní informace a současně nebylo jeho povinností tyto informace za ni vyhledávat. Bylo na stěžovatelce, aby soudu konkrétně popsala své majetkové poměry a doložila doklady dosvědčující její nemajetnost, resp. nízké příjmy. Obecně platí, že doložil-li žadatel podmínky pro osvobození způsobem využitelným pro více souzených případů, je třeba, aby na tyto doklady v žádosti poukázal (viz rozsudek NSS ze dne 2. 5. 2012, čj. 2 As 55/2012-12). To se však v této věci nestalo. V takové situaci není krajský soud povinen zjišťovat výdělkové a majetkové možnosti stěžovatelky z úřední povinnosti (srov. rozsudek NSS ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004-50).

[16] Krajský soud postupoval v souladu s § 36 odst. 3 s. ř. s., nepřiznal-li jí osvobození od soudních poplatků. Protože u stěžovatelky nebyly splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, nebyly naplněny ani předpoklady pro ustanovení zástupce z řad advokátů dle § 35 odst. 8 s. ř. s. Krajský soud proto správně zamítl i její návrh na ustanovení zástupce (viz rozsudek NSS ze dne 13. 9. 2007, čj. 9 As 43/2007-77, rozsudek NSS ze dne 16. 12. 2015, čj. 8 As 129/2015-4).

[17] Nejvyšší správní soud závěrem uvádí, že napadeným usnesením nebylo stěžovatelce upřeno právo na přístup k soudu, neboť o její žádosti bylo řádně rozhodnuto, byť (v důsledku její vlastní procesní pasivity) v její neprospěch. Nelze se ztotožnit se stěžovatelkou ani v tom, že krajský soud rozhodoval na základě uměle vykonstruovaného skutkového a právního stavu.

[18] Nejvyššímu správnímu soudu není rovněž zřejmé, v čem stěžovatelka spatřuje pochybení při doručování napadeného usnesení. Z doručky založené na č. l. 38 spisu krajského soudu vyplývá, že napadené usnesení bylo stěžovatelce doručeno vhozením do její domovní schránky dne 25. 10. 2016, neboť nebyla při doručování zásilky zastížena. Nejvyšší správní soud ověřil včasnost podání kasační stížnosti dle údajů uvedených ve spisu a neshledal žádná pochybení.

[19] Nejvyšší správní soud nesdílí rovněž ani názor stěžovatelky, že napadené usnesení krajského soudu odporuje Ústavě a zákonu. Citované usnesení včetně obou výroků má oporu v § 35 a § 36 s. ř. s., není nepřezkoumatelné ani netrpí žádnou jinou vadou, pro kterou by mělo být zrušeno.

[20] Nejvyšší správní soud nerozhodoval o návrhu stěžovatelky na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, neboť o kasační stížnosti rozhodl bez zbytečného odkladu.

IV. Závěr a náklady řízení

[21] Nejvyšší správní soud ze všech výše uvedených důvodů zamítl kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s., poslední věty, jako nedůvodnou.

[22] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud dle ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. prosince 2016

Daniela Zemanová
předsedkyně senátu